

gánosok társulnának és társulati vagy szövetségi fűrészeket állítanának fel s a nyers anyagot feldolgozva adnák át a kereskedelemnek, minő más világot látnának úgy ők, mint a famunkások.

Természetes kincsek kiaknázásáról alig lehet szó. Ásványvilága gazdag, de bányaművelése kezdetleges. Klimatikus és gyógyforrású fürdői, valamint ásványvizei önmagukban véve világhírűek, de a szűkmarkúság, szűkkeblűség és szociális érzék hiánya miatt alig-alig ismeretesek külföldön. A borszeki víz kezd híressé valni. De mióta? Mióta a szemiták kezelik. A kászoni? A Királyhágón túl ismeretlen. A málnásit mindenütt fogyasztják, mert szövetkezet illetőleg társaság kezelésében van.

Igaz, hogy mindezen restanciákban nagyon közreműködött a közlekedés könnyűségének, gyorsaságának és olcsóságának hiányossága, de én mégis leginkább a társulási érdek fel nem fogásának, be nem látásának tudom be.

Nem vádlok senkit a mulasztásért. Nem szándékom véreimet leszólani. Csak a tényt konstataáltam. Egy híres orvos szerint a betegnél a kór megállapítása a fő, a gyógyszer másodrangú dolog. Igaza is van. Mert ha egy orvos felismeri a betegség mivoltját, a helyes orvosság megrendelése önként következik.

Én is csak így járok el. Az orvosságot is megmondom. Alakítsuk meg kivétel nélkül minden községben „A kath. földművelők egyesületét.” Alkalomadtán majd többet! Most csak az okokat mondám el, melyek a földművelőt, iparost és munkást panasza ingerlik.

Pál Dénes.

Szabad házasság — kontraktus lejártáig!

(Folytatás és vége.)

Második. Mint kivétel a szabály alól, türe a magyar katolikus egyház és a magyar állam saját területén a görög keleti, vagy schizmatikus egyházak azon tévedését, hogy házasságtörés esetében a házasságot felbontották. Ez félreértése volt s még az ma is, az evangelium parancsának. Még inkább félreértése a kelet római császárok régi törvénykönyvének, mely az egyszerű házasságtörés akadályát nem ismeri: csakis az úgynevezett minősített házasságtörést (adulterium, qualificatum) tekintette bontó akadálynak, úgy mint tekintette és tekinti ma is a kánon-jog. De a Schizma, mint minden tévedés, ha egyszer lábra kapott, haladni akart és a haladás vége, a család megromlása lett. Türe ezt a szerencsétlen antilogiát a magyar állam, éppen úgy mint ma is türi a kétféle kalendáriumot, amit régen súlyos fenyegetéssel területéről kitiltott törvénnyel, amely törvény ma is fennáll: csak nines végre hajtva!

Harmadik. A XVI. század politikai szerencsétlenségei megtörték a magyar nemzet erejét. Az ország három részre szakadt; a nemzet mindennel becsesebb lelki és vallási egysége is nemesek megzavarodott, de megis szűnt. A nép megzavarodott jó nagy részének idegen földről hazánkba özönlő és az emberi gyengeségeknek hízogó, papi jellegben merőben szűkítő emberek, attórvén a kánon-jog üdvös szabályait, az akadályok semmibe vételével, a házassági tisztesség és tisztaság új, eddig halhatlan alakjait kezdették szóval és írásban hirdetni s létre hozták a katolikus házassággal szemben a protestáns házasságok elméletét és gyakorlatát, ami minthogy a papi rend náluk merőben hiányzott, a polgári házasságok első feltűnésének tekinthető. Nines kedvem szemlét tartani ezen protestáns házasságok jogi alakulása és fejlődése fölött; de tény, hogy a magyar családok szilárdaságát megtörték és egymás között, utóljára európai híri botrányos árszabások mel-

lett is vetélkedtek, hogy hol, melyik felekezetben lehet hamarabb és olcsóbban, a fenálló házassági kötelék széntbontásával, új családi szövetségeket megalapítani? Mi lett ennek eredménye, azt látjuk.

Furfangos gomba módra nevedektek a protestáns bontó akadályok és a kihirdetés hiányától kezdve le a hitelen elhagyásig oly hosszú akadály-névsor jött létre, hogy azt nem is hinne el értelmes komoly ember, ha szemével nem látta volna.

Midőn sok időn át az erdélyi kath. házassági törvénysek jegyzője voltam, gyűjteni kezdettem a furesábbnál furesább protestáns házassági ítéleteket és mondhatom, hogy a dolog minden komolysága mellett, lehetett mulatni is, nevetni is ezek tartalmán és felfogásán. Láttam ítéletet, mely választ: „rosz gazdasszonyágért”, „csalfa nevváltoztatásért”, „hitelen elhagyásért”, „Magyarországban ismeretlen helyen kóborlásért”, azért, mert az asszony „hideg”, mert az asszony „magtalan”, „mert a szája kiállhatatlan”, stb. stb. A tisztesség megforgatásáról nem is szólok, miután köztudomású, hogy a nyomtatott kalvinista Ritualékban ki volt nyomtatva az a formula... a házasság csak addig tart „mig tisztességben maradsz” = donec in honestate permaneris... Aztán, hogy mi az a tisztesség, arról döntöttek Kopac Jankó nevében a böles bírák, számba sem véve, hogy a tisztesség dolga maga is, még ma is peres!

Ilyen és hasonló állapotok állami orvossága akart lenni a polgári házasság. Az orvosságban csak az a furesa, hogy nemesek a betegeknek, de még a nagyszámú, sőt tetemes mennyiségű, az ország többségét képező egészséges embereknek is beadták; és pedig erős, ijesztő, büntető, jogilag kényszerítő eszközök mellett.

Előre látta a törvényhozás, hogy lesznek, akik a polgári kötés után (minek prioritás, azaz első hely van kikötte), az egyházi kötés még ha akarnák is... el nem érhetik; lesznek, kik a polgári kötéssel megelégedve az egyházi

Honorius császár adta meg a Kolosszeumnak az utolsó szúrását. Közvetlenül Telemach hősi halála után, egész birodalmában eltiltotta a véres játékokat.

A Kolosszeum előtt délkeleti irányban több utca nyílik, ezek közül a laterani szt. János-utca (Via di s. Giovanni in Laterano,) melyen mi is haladtunk, vezet a Kelemen-bazilikához.

Róma egyik régi és mégis jó karban főnálló temploma. Két részre oszlik, az alsó épület ökeresztény időből származik, a felső rész a 12. században készült, szt. Jeromos följegyzése után, az alsó templom 392. évben egy zsinatnak színhelye volt.

Oszlopos előcsarnok veszi körül a felső épület bejáratát. A templomban három hajó vonul a szentély felé, melyeketük nélküli a bolthajtást. A középső hajót tizenhat antik oszlop választja el párhuzamban futó társaitól.

Mozaik képei szép jeleneteket, művészi esportositást mutatnak be, a 12. századból erednek. Az Úr Jézus mellképéhez különböző szimbolumok, alakok és városok társulnak. A négy evangélista jelképén kívül bal felé szt. Pál és szt. Lőrinc, lejjebb Jezaiás és Bethlehem az Űdvözítő szülőhelye, jobb oldalon szt. Péter és szt. Kelemen, ezalatt Jeremiás meg Jeruzsálem városa kerül el. Régi üvegfestményein látszik az idő romboló hatalma, szent Ambrus történetét örökítik meg.

Széles márványlépcső vezet az alsó templomhoz. E helyiség egy előcsarnok és három hajóra oszlik. Állandó sötétsége miatt gyer-

lyakkal mentünk le, de még így sem lehetett tisztán kivenni az összhangot. Ha valaki pontos áttekintést akar alkotni, akkor november 23. vagy február 1. keresse föl, e napokon fényes kivilágításban tűndöklök.

Itt nem mozaikképekkel, hanem csinos freskókkal találkozunk. A középső hajó képei közül sok idea sz. Kelemen életéből regél. Második nagyobb freskója Jézust ábrázolja, az egyik oldalon sz. Mihály és sz. Kelemen, a másik részen Gábor főangyal és sz. Miklós alakjaival. Űgyes műzslésre vall a Mária halála című fal-festmény. A kép felső részében az Űdvözítő lebeg, a két szélen sz. Vitus és sz. Leó áll, dicsfényel körülvéve. Rövid fölrirta: „S. Dom. Leo IV. P. P. Ro“.

Archaeologikus elvből tekintve igen érdekes az alsó templom alatt elhúzódó falépítés. A két különböző stílt eláruló alsó falnak nagyobb része a második századból, a lejjebb fekvő építés még ennél is régebbi, a köztársaság idejéből ered. E masszív és remek alapzatot emelkedett két évszázad lefutása után, az alsó templom.

Csekély kerülővel a „s. Croce in Gerusalemme”, a szent kereszt templomhoz indultunk. A laterani bazilika és múzeum útban volt ugyan, mégsem tért itt be csoportunk, mert a szent misét a másik helyen óhajtottuk meghallgatni és ennek végével a nagy ereklyét hódoló tisztelettel megnézni.

A szent kereszt templomot Ilona bazilikának is nevezik. Róma ősrégi egyházai „una ex

septem” közé tartozik. Űdvözítőnk keresztjét Ilona császárné 326-ban Jeruzsálemből a kereszténység fővárosába hozatta. Fia, a buzgó Konstantin császár gyönyörű bazilikát emelt a nagy ereklye megőrzésére.

Tizenhét századon át sok javítás, változás történt az épületen, a nagy kor is bizonyos nyomott jelleget ír az egész templomra. Freskók, mozaikképek, szobrok szép arányban vannak képviselve, de azért nem ezek fonják meg a pietikus dicsőséget, hanem a páratlan ereklyetárgyak.

Ilona császárné mély vallásosságáról beszél itt minden nevezetes emlék. Buzgó érzelte nagy tevékenységre szólította föl és ő megértette az isteni intést. Időt, fáradságot áldozatot nem kímélve, esodálatoz kintartással működött a szent ügy érdekében. A Golgotán személyes jelenlétében találják meg Jézus valódi keresztjét. A leltűt három század ereklyéit a legnagyobb odaadással, szerencsés kézzel gyűjti össze és halmozza el a fenséges templomban.

Jézus eredeti keresztjének közeli nézése gyors szárnyakon röpíti a szemlélőt az évszázadok homályán át vissza a multba, fölvizsi a Kálvária magaslataira és bemutatja lelki színében a keresztthalált. Mily kiváló kegyelem a világ váltáságának egyszerű fáját látni és csókolni. A keresztény vallás fonséges büszkesége és jelképe, a Megváltó keresztje tölgyfából készült.

(Folyt. köv.)

T. K.

házaságtörést megvetik; vélvén, hogy nincs okuk, kötelességük sincs egy nótára két táncot járni. Ezt a kettős táncot ne vegye senki tréfának; mert ez új keletű jogi találmány: úgy mint a születés és halál kezdete is. Régen ezeket egy futással, egy költséggel el lehetett végezni, jól és olcsón. Ma mindenütt kettős a fáradság is, a költség is. Elég volt régen egy anyakönyv vezetés; jó volt, olcsó is volt; szemben az állammal csaknem ingyen volt. És az állam kettőt csinált belőle. Jó-e, azt ki tudja? Hogy drága, azt az adózó nép érzi.

Ez ezen szédületes harcban mindinkább és inkább előtérbe lép a házasság vallási, erkölcsi és tisztviselői jellege. Ha ez utóbbi jelleg töpörődik és szenved és az újságírók stílusa erre orvosságnak nem orvosság: hát megszületnek porosz császári paragrafusok oly értelemben, hogy minden katonatiszt és államhivatalnok, hivatalvesztés terhe alatt köteles egyházilag is házasságot kötni, mert: a nép a másképpen kötött házasságtól megtagadja a tiszteletét és becsülését; az államnak pedig érdeke, hogy minden tiszt, minden hivatalnok, köztisztviselő és közbecsülésben legyen.

Negyedik. Hogy a házasság feloldhatatlan legyen: az nem csupán katolikus tan; az a romlatlan emberi természet szava. Ismerték még a pogányok is. Valerius Makszimusz pogány római történetíró beszéli, hogy a római birodalom első félezred évében egyetlenegy házasság sem lett felbontva. Első volt a házasság felbontásában Carvilius Ruga, ki nejét magtalanság miatt elbocsátotta; de a római birodalom népe gáncsolta ezt, mert a házassági hűség elsőbb, mint a gyermekek utáni vágy. Ázsia ősi népei között Zoroaszter törvénye hallgat a házasság felbontásáról. Mann törvénykönyve hirdeti azt és régi dolog, hogy a házasság felbontó embert vagyon- és szabadságvesztéssel büntették. . . Cicero sem volt keresztény és a bölcsészethez is értett annyit, mint például egy Wekerle; s ő „de legibus”, így ír: „Van egy minden dolgok okelvéből folyó elv, ami ösztönöz a jóra, visszatart a rossztól. Ez az elv nem azon nap leszen törvényé, melyen bíratik, hanem törvény volt már akkor, amikor lett. Ez elv az isteni felfogással egykorú, . . . általa első, közérdekű egybekötést találunk ember és Isten között; így magunkat mennyi esz szarmazástól elhárítjuk, nem ez edéknek, ivadékknak érezhetjük. Ezt a törvényt nem lehet más törvény által gyengíteni, sem belőle bármit levonni. Nincs joga sem a népnek, sem senatusnak a törvény iránti engedelmességtől senkit felmenteni. Ez önmagát magyarázza.”

Tovább: „E törvény nem lehet más Athenben, nem más Rómában, nem más ma és nem más holnap; mindenütt és mindenkor uralkodik, mert megmásíthatlan és szent ez a törvény. És vele van az Isten, a világ ura és királya, Isten, ki e törvényt alkotta, megfontolta, megerősítette. A ki ezt félreismeri, önmagáról mond le, természetét lábbal tiporja; és leg súlyosabban megbünteti maga magát.” (De Republica XVIII.)

Száz szónak is egy a vége. Minden dolog megromlik, minék érvénye felett két bíró mond ítéletet. Annál inkább megromlik, ha illetéktelen bíró ragadja magához azt, ami saját természeténél fogva hozzá nem tartozik.

Dixi.

Prohászka Ottokár dr.

Ha savanyú is az evangélium erkölcsstudománya; ha tövisekkel hintett is az üdvösség szűk és darabos útja; de Isten kegyelmével sem azt követni, sem ezen járni nem lehetetlen (Ihász G.)

Hasonló szellemben szól hozzánk Prohászka püspök is. Ha valaki figyelemmel kíséri az ő lépteit, ha valaki ésszel élvezi beszédeit, ha valaki szorgalommal tanulmányozza műveit; legyen az bárki: tudós v. tudatlan, gazdag vagy szegény, hívó vagy hitetlen, el kell ismernie, hogy nagyobb Pázmány óta a magyar föld nem szült.

Erely, aszkéta élet, tudás, rajongás, hév s törhetlen akarat jellemzik. Mindenütt ott van, ahol kell. Minden sebre tud orvosságot. Erkölése, szelleme úgy ragyog, mint a tündöklő napsugár. Ő azon az igaz úton jár, melyen haladni érény. Csak ő tudja valóban azt az ösvényt, amelyen eljuthatunk ahhoz a tiszta eleven érhez, mely könyeket tud száritani, sziveket gyógyítani és álmából felrúzni a fogva tartott tepsedő szellemet, erkölcsöt.

Neve ezért nemcsak nálunk, hanem az egész tudományos világban ismeretes. Prohászka nemcsak nekünk, hanem minden törekvő és boldogságát kereső értelmese lénynek iránytűje.

Inakönyvvel és egy kopott esernyővel hóna alatt (nagy sárban) gyalog vonult be székhelyére, hogy ezen tettével is megmutassa azt, hogy méltó utóda az apostoloknak.

Nem a fény, nem a pompa, nem a bíbor, nem a grög tesz ki az egyént naggyá, hanem a krisztusi szelidség és önmegalázás. A két utóbbi ekesíti Prohászkat is. Pedig tagadhatlan, hogy Prohászka különösen napjainkban elő oszlopa a magyar katolikuságnak, erőssége az egyháznak és eltétő ereje a modern keresztény szociális haladásnak.

Nem terjeszkedem ki ezúttal irodalmi tevékenységére, hanem csak azt akarom még végül konstatálni, hogy az Ég Pázmány óta nekünk nagyobb tudóst, tisztább karaktert, jelesebb hitvitázót és önzetlenebb keresztény felebarátot nem adott. Szíve, vére, ereje, zsenialitása a magyar fajé. Nem zárkózik el, hanem nyíltan — Isten nyomain törve előre — hirdeti a megdönthetetlen igazságot. Valóban el lehet Prohászka körül mondani, hogy az Úr lelke beszél belőle.

Éppen azért szívből üdvözöljük őt székfoglalója alkalmából mi is — erdélyi papság.

Adja az Isten, hogy sokáig éljen, hogy sokáig lehessen még iránytűnk, hogy sokáig ragyogtathassa hatalmas szellemét az újjászületett magyar katolicizmus felvirágoztatásához!

Pintér János.

A moloch.

(Folytatás.)

Ezelőtt 5 évvel történt, hogy községünk rémes hír töltötte be, az udvari kondász hulláját a vasúti sínek mellett találták meg. Még kora reggel a kocsimában volt, szokása szerint jól felöntött a garatra, részegen tántorgott ki a sertesnyájhoz, hulláját déli 12 óra felé a vasúti sínek mellett találták meg. Itt a moloch bálvány egész emberáldozatot kívánt. Az alkoholista ember képtelen józanul gondolkozni, nem tanul a más kárán, még a magán sem. Nem okultak a kondász szomorú esetéből sem. A napokban a közelben fekvő maros-szentgyörgyi vasúti baktér Domokos Sándor nagymérvű alkoholista hul-

láját a Maros folyóban találták meg. Részegen a befagyott Maroson akart átjönni, tántorgott, beleesett egy lékbe, karjai tartották fenn, de mert nem volt ereje, nem tudott magán segíteni, életével lakott. Mindenki csodálkozott, hogy a vasúti igazgatóság hogyan bizhatik a részeg örben, hogyan tarthatta szolgálatban. Már nincs, áldozatul kívánta az alkohol rettenetes moloch bálvány. Mind a két esetben a lélek is áldozatul esett. Kétségkívül ezen sem tanulnak az alkoholisták, tovább is veszik drága pénzen és élvezik a mindent pusztító alkoholt.

N. községben V. bukott gazda ember egy méter bottal kezében Izsák kocsmáros utcafeleli ajtaját méregette szorgosan. Mérete magasságát, szélességét. Mérete, újból mérete, nem akart semmiképp találni a méret. Ezen rendkívül szokatlan eljárásra sok kíváncsi nép tödült össze. „Mit akar ön telajdonképpen, jó ember?” — kérdék némelyek. „Mit akarok én? — ezen ajtó meg van boszorkányozva! Az ajtó még 2 méter magas sincs és mégis itt befért az én volt házam, udvarom, istállóm, csüreim, befértek lovam, tehencim, szekereim, földem, erdőim, szóval befért mind az, amit bírtam. Ide veszett jölettem, bekém, szerencsém, becsületem és lelkiismeretem. Ezek itt mind befértek, ezeknek itt mind volt helye. És most végül én ide nem férek be, nekem itt nincs helyem, egyszerűen kidobtak, mert már egy fillérem sincs.”

Nemde, ez szomorú valóság? Ki merné azt tagadni, hogy minden községben gyakran ismétlődik hasonló megdöbbentő eset, hogy egy szék kocsmára ajtón a gazda egész vagyona befért, odaveszett?

Kár, feletle nagy kár, hogy a részegesekek egyáltalában nem adnak számot azon összegről, mit italra kiadnak. Mily hatalmas összeg lenne az, mit az alkoholisták az alkohol bálványának áldoznak. Minden jó célra nagyon sajnálják a pénzt, de az italra nem, legkisebb sajnálkozás nélkül adják ki, többet mondok, szórják ki pénzüket.

Sz. községben, hol én 10 évig plebános voltam, egy alkoholista hívem pontosan kiszámította, hogy ő, mióta meghazodott mennyit adott ki papi bér címen, évi per 5 koronával 30 év alatt kitett 150 koronát. Végig hallgattam türelemmel panaszos kifakadásait. Végül így szóltam: No Sándorbán most számítsuk ki azt, mennyit adott ki 30 év alatt a bolondító pálinkáért. Ne számítsuk az idővesztegetést, a gajduit állapotban kevésbé munkaképességet, gyakori munkaképtelenségét. Csak a tiszta pénz számítsuk, ő is belenyugodott a napi 30 fillér pálinkáért kiadásba. Ha naponként kiadott 30 fillért, akkor egy év alatt kiadott 109 K. 50 fillért, 30 év alatt kiadott saját veszedelmére 3285 koronát, pedig csak rendes évet számítottam. Az én Sándorbán elképedt ezen nagy számra, fejét esővalta, megszegyenülve sompolygott felre. Alljon meg csak Sándorbán! Fűzzük tovább a dolgot. Mondja meg igaz lelkére, hogy mi hasznát érzi lelkére, testére nézve, hogy maga életében a pálinkát oly rendszeresen használta, mint a kenyeret? „Kérem én nem látom semmi hasznát. De hát jól esett, azért ittam, ha megvoltam fáradva különösen jól esett. A munkás ember nem is kerülheti ki, hogy ne igyék.” Én ezt tagadom Sándorbán, de bővebb magyarázatát jövő vasárnap este az olvasókörben fogom adni, jöjjön el oda, hívjon minél többet. Most maradjunk a kérdéshöz. Most azt adom elő, hogy mily előnyt élvezett az évi 5 kor. papibérért, melyben benne van a kántortanító illetménye is: volt magának papja és kántortanítója saját községében, ha máskor nem,

legalább minden vasár- és ünnepnap hallgatható szent misét, predikációkat, keresztény tanítást, gyermekeiket tudta iskolába járni és taníttatni, lelki ügyeiben éjjel-nappal rendelkezett a papal, ha súlyos beteg volt maga meg éjjel is kívánhatta, kizavarhatta éjszakai pihenő helyéről is, ha tanácsra volt szüksége, egész bizalommal mehetett hozzá, mint atyjához nemcsak lelki ügyeiben, hanem anyagi ügyeiben is, tudja mikor be volt perelve, kitől kért tanácsot? Nemde a lelkiatya segítette ki, az egyház pénztárából juttatott kölcsönt. Még többet is mondhatnék, de ennyi azt hiszem elég arra, hogy belassa, hogy sehol sem élvezett oly keveset a földön annyi előnyt, mint az egyháznál. „Az igaz istáalom, én nem is sajnálom, engedelmet kérek.” Így jöttem tisztába az én hánykolódó hitemmel és szent volt köztünk a béke. Nem hányt többé fel a kepet, megfizette hűségesen a mivel tartozott.

Tanulság: lássunk tisztán, győződjünk meg arról, hogy azért nehéz a mai világban a kepes papnak helyzete, mert némely jó testvér gyakran epés s így lesz reá nézve a kepe epe. És a főoka a kepe meg nem adásának vagy rendetlen, kelletlen magadásának, mert az alkohol moloch bálványja a jó céltól elvon minden fillert, a különben jóra való hívőt megfosztja józan belátásától, számító esztétől és lelkiismeretétől. Haladék nélkül az alkoholtól kell népünket megszabadítani, ezen rettenetes bálvány rabságából kivetzetni.

Fáradtságot nem kimélve, meg anyagi áldozatot sem, meg kell alakítani minden hitközségben a keresztény mértékletességi társulatot. Hogy nehéz az igaz, de nem lehetetlen. Enélkül nem tudjuk népünket Krisztusban megújítani. Már pedig ki van adva a keresztény szociális nagy pápa által a jelszó: *renovare omnia in Christo!*

Szabó György.

H I R E K.

— **Hosszu László dr.** lugosi püspök a múlt héten két napot időzött városunkban sógoránál Cirlea Jánosnál, mely alkalommal püspök urunk Önméltóságánál is látogatást tett, melyet ő excellenciája szívesen viszonzott. A püspök úr városunkból Mvásárhelyre utazott beteg nagybátyja látogatására.

— **Pápai áldás kiosztása Brassóban.** A brassói hitközség f. hó 20., 21. és 22-ik napját halás emlékezetben fogja tartani. Kegyelmes főpásztorunk nem törődve a tél hidegével, fárasztó római útazása után is a legkészségesebb szívvvel kereste föl egyházmegyéjének ezt a tekintélyes városát, hogy mindjárt Kolozsvár után részesítse a pápai áldás kegyelmében. A fáradhatlan apostol szombatán délelőtt meglegedéssel végezte látogatásait a leányiskolában, majd a gimnáziumi tanulókhöz beszélt a szentgyónásra való előkészítőül. Délután késő estig gyóntatta többet magával, vasárnap pedig megáldoztatta a középiskolai ifjúságot; később meglátogatta a város nehezebb betegeit.

Vasárnap délután a zsúfolásig telt nagy templomban atyai szívének éltető melegével beszélt híveihöz s betetőzésül kiosztotta a pápai áldást.

A hívő, vigasztaló apostoli szavak után a pápai áldásra készületlenül megjelent híveknek akkora sokasága lepte meg a főpásztort, hogy kénytelen volt újra a gyóntató székbe ülni, s ott maradni este 8 óráig. Hétfőn reggel 6 órától újra gyóntatott s az apácák kápolnájában másodszor osztotta ki a római áldást.

Hétfő délelőttjének többi részét a gimnáziumban töltötte látogatásokkal legfőbb direktori minőségben.

Délután jelen volt az apácáknál rendezett színelőadáson. A növendékek a derek Sylvana vezetése mellett Szent Ceciliát adták elő, 5 részletben, gyönyörű színpadon, kitűnő alakítások között, művészies énekekkel, korhű jelmezekkel — a főpásztor teljes öröme.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az áldozatokban határt nem ismerő főpásztor kísérétével együtt az apácakolostorban volt kénytelen megszállani.

— **Bőjt alól való felmentés.** Mint-hogy Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe ez évben péntek napra esik, Püspök úr Öngyméltósága az erdélyi egyházmegye összes híveit e napon a hűseledelektől való tartózkodás kötelme alól az Apostoli Szentszéktől nyert meghatalmazás erejénél fogva fölmentette.

— **A pápai áldást** — városunkban másodszor — ma d. u. az apácák templomban fogja kiosztani Önméltósága, a mire a hívek figyelmét ismételten felhívjuk.

— **A kath. mvásárhelyi Legényegyesület életéből.** Folyó január hó 21-én délután 2 órakor tartotta a marosvásárhelyi kath. Legényegyesület évi közgyűlését nagy érdeklődés mellett. A közgyűlést az egyesület dalárdájától énekel himnusz nyitotta meg, melyet Vucskits Jenő főgimn. tanár szabad előadása, a magyarirodalom köréből követett. Szemléltető módon mutatta be a képek, szobrok beszédét a nézőhöz. Rántalt arra, hogy ezek némán bár, de hangosan beszélnek hozzánk valamiről. Beszédjüket azonban csak a hozzáértők tudják felfogni, élvezni. Ilyen különös nyelven beszélnek a költők is, mikor lelkük hangulatát szavakba öntik.

Előadását, mely mindvégig nagy érdeklődés mellett folyt végig, szebbnél-szebb költemények felolvasása és magyarázásával tette érthetővé. Bő tetszéssel is honorálták előadását, mely után Dr. Szilveszter Ferenc tartotta meg elnöki évi jelentését.

„Művelni kell — ugymond — lelkünk hármas tehetségét, mert csak így juthat az iparos osztály közelebb a latiner emberekhez.” A nagy tetszéssel és éljenzéssel fogadott beszéd után az egyesület titkara, Zorzi Jenő, utána Schronk János pénztáros tette meg évi jelentését, melyből kitűnt, hogy az egyesület 2600 egy néhány koronával dolgozott, új helyiséget kapott, melyben a disztermet színpaddal látta el, hol a tagok előadásokkal gyakorolhatják magukat, rendezett több ünnepélyt, köztük nyilvánosat is, melyek erkölcsi és anyagi sikerekben igen gazdagok voltak.

A tisztújítás során az egyesület alelnökei lettek Czimbalmos József és Vucskits Jenő főgimn. tanárok. A régi választmány pár új taggal bővült, mely legközelebb választja meg

a titkárt és pénztárost. Majd az elnök intézett buzdító szavakat az összegyűltekhöz; azután a Szózatot énekelte el a dalárda Marthy Pál tanár vezetése mellett. Ezzel a tartalmas közgyűlés véget ért.

Este az egyesület helyiségében műsoros tánc- és teastély volt, amely minden tekintetben kiválóan sikerült.

— **A Kath. Legényegyesület** mult vasárnap rendezte harmadik népszerű előadását. Konstatálnunk kell, hogy mint mindig, úgy ez alkalommal is valóban népszerű volt, mert annyian voltak jelen, hogy több ember be sem férhetett volna az Európa szálló nagytermébe. Kárpiss János főgimn. tanár olvasott fel: A római farsangi szokásokról. Nagyon ügyesen mutatta be, hogy a népek mennyire konzervatív szokásaiban s hogy azokhoz még akkor is ragaszkodnak, amikor eljárásukat megokolni nem tudják s eredetüket és célzatukat is elfeledték. A középkori Róma, mondjuk Italia farsangi szokásainak eredetét fölfelelhetjük az ókori Róma szokásaiban, vallásos szertartásaiban. Nem érdeketlen tehát ezekkel foglalkozni, sőt nagyon hasznos. Tévedne azonban aki azt hinné, hogy a fivornyázásokra, farsangi kirugásokra hivta fel a figyelmet. Erre egy sikerült kis jelenet következett a „Rosszult nevelt lány” címen. Előadták Bigner Ida, Kerniker Mariska k. a. Gellért Sándor és Szotyri József. Nagyon jól csinálták a dolgukat. Paszku Angella és Hilscher István, akik a „Ferdevilág” című tréfás énekarabot adták elő. Harsogó nevetés és rendkívül élénk taps volt a jutalmuk minden egyes strófánál.

— **A maros-vásárhelyi Katholikus Legényegyesület** február hó 4-én (vasárnap) Bedő Sándor ügyvéd, Harmath Sándor kereskedő, Kiss Árpád honvéd százados, Dr. Lokody Antal orvos, Misz Olivér tanár, Retegi Géza főgimn. igazgató, Dr. Sebess Dénes országgy. képviselő és Dr. Sebess Jenő ügyvéd védnöksége alatt zártkörű bált rendez. Belépő díj: személyenként 1 korona 20 fillér, három tagból álló családjegy 3 korona. Kezdeté este 8 órakor.

— **A gyulafehérvári kath. Legényegyesület** február 4-én (vasárnap) táncal egybekötött színelőadást rendez az Európa-szálló dísztermében. Kezdeté este 8 órakor. Belépő-díj: Oldalszék és az első sor 2 K., II.—IV. sor 1 K. 60 f., a többi sorban 1 K., állóhely 50 f. Jegyek előre válthatók Schäser Ferenc könyvkereskedésében. Színre kerül: Az igazság felé. Társadalmi színjáték 3 felvonásban. Irta: Erdősi Károly. Szereplők: Ince Ignác, Paszku Angella, Szilágyi József, Oprea Gyárfás, Belincezy Miklós, Andrásy László, Weszelovszky Sándor, Szelezsán György, Szotyri József.

— **A posta és távirda altisztek** és szolgálók folyó hó 13-án rendezett színelőadásának és táncmulatságának nagy erkölcsi és anyagi sikere volt, amennyiben a tiszta jövedelem 107 K. 66 fill. tett ki, melyből a helyi állami elemi iskola tanulói számára ruháskák fognak vásároltatni, s egy az intézet által rendezendő ünnepély keretében az érdemes szegény gyermekek közt fognak kiosztatni. Ezen jótékony cél eléréséhez nagyban hozzájárul a sok felülfizető, kiknek e helyen is hálás köszönetet mond a rendezőség.

Tanulóifjaink iskolai testi neveléséről.*)

A testi nevelésnek, amennyiben ez az iskolai fegyelmezővel érintkezik, nem szabad d r e s s u r á n a k lennie, mert ez bűn az ember természetű méltósága ellen. Ezt meg lehet tenni az állattal, de az emberrel megtenni nem szabad. A csendet, nyugalmat, magatartást valakire ráparancsolni, hát az nem nehéz dolog annak az

*) A tanári kongresszuson tartott előadás 4-dik része.

embernek, akinek tekintélye mellett fegyelmezési büntetések is vannak a kezében. Az ilyen testi fegyelmezettségnek azonban semmi értéke nincs, mert ez csak iskolai erény, amely addig jó és szükséges, amíg a fiú az iskolába jár. A dressura csupa mesteremberi fogásból áll, persze ezzel könnyebb és kényelmesebb is boldogulni, mert ideig óráig használ és nem is kell hozzá a fiuk pszichofizikai tanulmányozása. De nem is terem a fiuknál szellemi ügyességeket, hanem kiképez csupa automata embert automata cselekedetekkel, amelyekből hiányzik épen az, ami minden tettnél a legfőbb, hiányzik belőlük a szellem.

A tanárnak tehát bizonyos testi esztétikai fogékonysággal kell bírnia. Jól kell ismernie tanítványainál testők növéseinek, egyéniségök kifejlésének törvényeit, akárcsak a kertésznek a csemetéket, hogy aszerint tudjon velük bánni. A tanulókat meg aztán nem is lehet egyformára nyírni, mint a csemetéket, abban a meggyőződésben, hogy csakis az egyformára nyesett csemetéből lesz hatalmas fa.

Nem szabad tehát a tanárnak a fontoskodó Gullivert játszania a liliputiak közt. Egy-egy élenkebb szempillantás vagy fejtetés miatt nem a szemet kell kiszűrni a fiúnak, vagy egy lesz-telenebb mozdulat miatt nem a tagjait összetörni, hanem magában bizonyos jókedvű, esetleg trefás hidegséggel, a fücska iránt pedig meleg jóindulattal kell őt a helyes testi viselkedéshez vezetnie. Az meg kíváltkép teljesen elítélendő, hogy némelyek egy-két ilyen esetből pláne casus disciplinae-t csinálnak. Hisz az iskola nem törvényszék, s a tanári kar nem bírósági testület, meg a tanár első sorban nem bírja, hanem talán bizonyos nevelője a fiúnak, így tehát egyszerűen nem meg- vagy elítélni kell a tanuló, hanem szeretetteljes útmutatással, lassú hozzászoktatással kell őt a helyeshez, a jóhoz, az iskola és az élet szerint kívánatoshoz vezetnie; azután pedig, amikor elbírálásra, ítéletre kerül a dolog, nem az útát kell néznie, hogy milyen nehezen történt a gyerekek a testi megrendszabályozása, nem azt kell emlékeztetnie tartania, hogy ebbeli munkájában talán nehéz összeütközései is voltak, hanem pusztán az elért eredményt kell az érdemjegyben, — ha már kell, — kifejeznie.

Nem tudok azért azon eléggé csodálkozni, hogy az alsóbb osztályok magaviselete miért olyan rossz, csak úgy hemzsegnék az érdemsorozatok a szabályszerű jegyeiktől. Hisz itt még csak elvtelme lehet szó rossz erkölcsi viselkedésről, mert hát ilyen is előfordul. Jára része onnan van, hogy egy-egy fiú majd többször kidugja a lábát a padból, hol erősebben mozgatja a fejét, vagy más tagjait, majd a gyerekekkel járó testi élnétség, mozgékonyaság, a Schiller megállapította Spieltrieb, vagy talán más szervi dispoziciója, esetleg idegessége, sokszor az emésztési láz kissé hevesebb kommozióra viszi, hát körülbelül ezeket a testi tényeket minősítik az erkölcsi szabályszerűvel. No már kérem ez semmiképp sem helyes és ennek elejét kell venni. Nem azt a kis tanulót kell ezekről sújtani, mert hiszen ő a nevelésnek szabadon alakítható tárgya, teste, lelke többnyire tabula rasa, amelyre a jó nevelő azt írhatja, amit épen akar, csak többször kell türelemmel, gondosan oda vésnie a betűket, belőle eljárása szerint, — ha már a szülői házból nem hozott több hajlandóságot a rosszra, de akkor is ezt szépen le kell róla simítani, — ördögöt és angyalt egyaránt alakíthat. Hiszen azon szabályszerű jegy fölött a fiúknak nagyobb része napi-

rendre tér, így tehát javító hatása többnyire semmi.

Hanem igen is annak meglez a maga testképző hatása, ha a tanár, mielőtt feltűnik neki a gyerek, kezdetben minden órán az okoknak kellő kifejtésével és nem parancsszerűleg, hanem a gyermekben eszközölt erkölcsi hatások kényszerével vezeti őt a helyes testi magaviselethez és így a rendezés és a jó magaviselethez szükséges testi dispoziციót teremti meg benne.

Helytelen dolog tehát az, ha a tanár egy sablonnak a rabszolgái mestere, még ha azt ő maga is állította össze magának.

Testi fegyelmezési eljárását szinte minden fiúhoz külön kell alkalmaznia. Egy igazi nevelőnek nem lehet olyan elvet magáévá tenni, hogy az ő olimpiai tekintetétől, tekintélyes megjelenésétől és erőyes szavaitól, amelyeket ő merő kategorikus imperatívusok gyanánt mér ki a nebulóknak, falmak álljon minden gyerek és tótágast vessen benne a rendszeret és testi fegyelmezettséget. (Pedig aztán uccu annak, akinél nincs ez így!) Hogyan is kívánhatja azt, hogy az a mozgékony gyerek, az az éretlen ifjú alkalmazkodjék az ő modorához, amikor ő mint testileg-lelkileg fejlett és nevelést agyontanult ember nem tud alkalmazkodni a tanítványához?! Itt tehát csakis egyenesen az egyéniséghez alkalmazkodó, közvetlen pszichológiai hatásokkal lehet sikeresen dolgozni, és nem külső parancsokkal. Mert az iskolában van még valami, ami minden professzori tekintély fölött áll, és ez az igazság; a nevelésnek az igazságait pedig minden tanulóknak külön is be kell látnia, különben a sok szigorú fegyelmezkedés és pedantéria épen céljának az ellenkezőjét éri el, amennyiben igen kellemetlen érzést, resensust, makacsságot, egyezőval a nevelés céljaival szemben való erkölcsitelen reakciót szül az ifjúban.

Némely tanárnál sok bajt okoz és sok keserves pillanatot idéz elő az, hogy több gyerek hazulról hozza magával a váltvonogatásnak, fejbiccentésnek, szemhunyorogatásnak és az éktelen gesztusoknak rossz szokásait az iskolába. Ez pedig többnyire egyszerű testi fegyelmezetlenség, amelynek nyomosan fel kell tüntetni izléstelen és neveléses voltát, s ha meggyőződik erről, önként is ügyel rá a tanulóifjú, hogy el ne kövesse azokat.

Ifjainknak tehát bizonyos iskolázott testi magatartást, öntudatos nyugodtságot kell mutatniok, de amelyet ne veszítsék el ifjonti üdeségüket, bohóságukat, derült jó kedvüket, élénk mozgékonyaságukat és ha ennek alkalom adtán esetleg előadás közben is illő módon kifejezést adnak, azért azután mindjárt ne zuhanyozzuk le őket a szidásnak hideg vizével, hiszen előadásunknak és ebben rendreutasításunknak a legfinomabb társalgásnak kell lennie, szebbnek és kellemesebbnek az otthoni beszélgetésnél.

Kerüljük tehát lehetőleg a kemény hangú szidást, különösen pedig a gúnyt, mert ez a haragnak, a félelemnek, a hirtelen megijedésnek, a folytonos drukkolásnak a kellemetlen indulatait kelti fel az ifjakban. A tanárok haragos fölkiáltásai megrémítik a fiukat és ez rongálja az idegrendszerüket. Nyugodtságával maga a tanár a legszebben és legjobban nevelő példát nyújtja a tanítványainak.

A rendszereteket*) tanulóink testi dispoziციójává neveljük és ezzel a nyegleséget irtjuk

*) Olyan legyen az intézetben a rendszeret, hogy a tanárok is tegyék le a szivart, mielőtt az iskolába léptek, mert szent hajlék az, amelyben tartózkodnak.

ki iskoláinkból. Ezt különösen az írásbeli munkánál, így az iskolai dolgozatok kiállításánál kell kivinnünk. A testi képzés szempontjából a szépirás a rendesség, összeállítás, esin, arány érzéket fejleszt ki a fiúban, aki azt azután átviszi az életben mindenre, így a testére is. Az írás az indulatok tükré. Ha kezembe veszem új és még ismeretlen tanítványaimnak dolgozatait, szinte egész műlétükre, tudásukra, figyelmükre, gondosságukra, gondolkodásukra biztos következtetést vonhatok az írásukból. A lelkileg műveletlen és testileg neveletlen fiú izetlen cikornyákat halmaz össze-vissza a füzetében, amely piszkos lesz és rendetlen, míg a jól nevelt fiú nem feled el egy vonást sem megfelelően húzni. Ez mindenesetre értékes testi rutin, s az ilyen ifjúból rendes, tiszta, pontos, egyszerű, jó modorú, munkaképes férfiú válik. Azután meg a szemnek az egészségére is nagyon fontos, hogy a tanulók ne írjanak sűrű és apró betűkkel, hanem szokjanak le az ilyen írásról.

Az iskolai testi nevelésben megbecsülésre méltó szerepet játszik a korán megkezdett és ésszerűen vezetett énekköltés, mert amellett, hogy a tudóknak nagyon jó képzőiskolája, még valóságos gyógyító gimnasztikája is. Monaszi szentpétervári orvostanár 250 énekest vizsgált meg a 9.—55. éves kor közt és az énekesek mellkasát jóval nagyobbak találta, mint a hasonló korú nem énekeseket. Kötelező tárgy legyen tehát intézeteinkben az ének, amely alól az intézeti orvos meg az énektanár kellőleg okadatolt ajánlatára az igazgató vagy a tanári testület adjon fölmentést.

Kárpiss János.

Felhívás előfizetésre.

Lapunk 1906. jan. 1-ével XXVIII. évfolyamába lépett. Az új év alkalmából ismételtelen előfizetést nyitunk lapunkra, mint olyanra, mely az erdélyi részekben egyedül álló ker. kath. irányú politikai lap, és amely a kath. érdekek megvédésében, a független ker. irányú hazafias politika hirdetésében mindig bátor és szókimondó volt a multban s lesz a jövőben is.

Bizalommal kérjük tehát olvasóinkat előfizetéseik megújítására, illetőleg új előfizetők gyűjtésére.

Az előfizetés díja:

Egy évre 8 korona

Félévre 4

R. k. kántorok kedvezményes árban évi 4 koronával fizethetnek elő.

TANÜGY.

A népiskolai és ifjúsági könyvtárakról.

A tanügy terén már régóta nem történt oly nagyfontosságú és annyira időszzerű intézkedés, mint az, mely a népiskolai könyvtárak létesítése elrendeltetett. Nemesak a szakember, hanem a laikus is első tekintetre felismerheti ennek a korszerűséget kielégítő, jötekné hatásában eléggé meg nem becsülhető intézkedésnek értékét. A lelkiismeretes gondossággal és szakértelemmel összeállított könyvtár nemesak ismereteket közöl a gyermekkel, nemesak értelmi erejét fokozza, hanem szívébe nemes érzelmeket csepegtet,

ideális tartalmat, eszményeket ad a léleknek, szóval a jó könyv a legkövetesebb modern nevelési eszköz.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács ellenőrzése mellett összeállított hiv. könyvjegyzékbe vetett futólagos tekintet is meggyőzhet bennünket arról, hogy a magyar nyelven megjelent, valóban szép és jó könyvek közül azok, melyek az ifjúság számára alkalmasak, a könyvtárba mind felvették. A kath. könyvtárak országsszerte való szervezésének feladatát a Szent-István-Társulat vállalta magára, amely minden kath. irányzatú kulturmozgalomban vezérszerepet visz. A könyvtárak szállítását kizárólag a Társulat könyvkiadóhivatala (Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.) teljesíti és pedig a kath. népoktatási intézetek anyagi helyzetére való tekintettel oly nagy jóindulattal, hogy még a leszegényebb iskoláknak sem kell nélkülözniük eme, a mi korunkban feltétlenül szükséges, nevelési faktort. Nemesak egész csoportok, hanem a már esetleg meglévő könyvtár kiegészítésül kiválókat művek is megrendelhetők vagy készpénzért, vagy részletfizetésre.

Most már csak a kath. iskolák vezetőitől függ, hogy a nagy eszme valósággyá válik, azaz a kath. iskolai könyvtárak intézménye minden helyen gyökeret verjen. A lelkeskedő papság és a tanítói kar dolga a megvalósítás munkája. Meg vagyunk győződve, hogy ügybuzgó, kötelességteljesítő kezre bízott az ügy, hogy a tényezők teljesíteni fogják a püspöki karnak a könyvtárak felállítására vonatkozó óhaját, s ezzel bebizonyítják, hogy a kath. tanügyi munkásai a kor színvonalán állanak, akik megértik a haladó idő szívére és igényeit sietnek kielégíteni.

Egyházmegyéinkben remélhetőleg egyetlen népiskola sem marad könyvtár nélkül; ezzel a lelkes és tanító munkatársat, az iskola védelmezőt és ékességét nyer.

Érdeklődéssel várjuk a Szent-István-Társulat akciójának eredményét, amit e helyen regisztrálni fogunk.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Rajzok.

(Írta: **W. Földes Anna**. Kolozsvárt, 1905. Gombos F. könyvsajtóján.)

Egy kedves kis kötet áll előttünk. A karácsonyi ünnepekre jelent meg a magyar könyvtárcan.

„Rajzok.” Ez a címe. Helyesen, mert hiszen tulajdonképpen nem is novellák ezek, hanem ügyes karcolatok, a mindennapi élet jeleneteiből kikapott képek, a melyekben nem a mesét kell keresnünk (mint a rajzokban leginkább nem!), hanem az emberi, a társadalmi élet egyes, kikapott jeleneteinek ügyes megrajzolását, a lélektani megfigyelés helyességét. Ez utóbbit is; igen, mert a szívnek vannak az érzéseiben csodás fordulatjai, hirtelen elváltozásai. Az emberi lélek egy valóságos kaleidoszkóp, amelynek színváltozásait — borában-derűben — természetühen megfigyelni és azt papírosra tenni, nem kicsi dolog. A ki ilyenre vállalkozik, annak igazán értenie kell a „szívek és a vesék vizsgálásához”. Jó emberismerőnek és pszikologusnak is kell lennie.

Nos, W. Földes Annáról megállapíthatjuk, hogy benne ezek a föltételek mind feltalálhatók. Rajzaiban megnyilatkozik nagy lélekismerete s az ügyes szívbuvár gyakorlottsága. — S elbe-

szeléseiben, vagy inkább rajzaiban mindég a legnagyobb lelkielváltozás, a legmélyebb érzelmi hullámzás leírása a lényeg. A többi, kisebb hullám csak előkészület, hozzávezető előzmény a végső nagy hullámhoz, a mellyel aztán a rajz is lezáródik, szinte esztanyszerűleg ér véget, úgy hogy az olvasó szívében sajátságos megdöbbenést kelt s gondolatokat ébreszt, amelyekben benne van az író igazságában (s igazságtételében) való megnyugvás.

Lássuk csak az első — és legnagyobb — rajzot. „A Bartalis Tamás báék búcsuja.” Ez a címe ennek.

Megérdemelte az első helyet nemesak nagyságánál, de tartalmi szépségénél fogva is.

Rövid foglalata ez: — Előbb elmondja a szerző, hogy a híres csiksomlyói búcsút (a rajz játszóhelyét és idejét), minő eseménynek köszönhetjük. János Zsigmond erőszakkal, haddal akarja felvettetni a csiki, nyakas pápista székelyekkel az unitárius vallást. De a székelyek összefognak s 1559. pünkösdjének szombatján véres harcban (a csiksomlyói segítő Mária segédnével és oltalmával) legyőzik a király hadseregét s ekkor elhatározzák, hogy ezen lelkes hitvédelmi harc emlékére minden pünkösdi szombatján összegyűlnek a somlyói kegyekhez. — És azóta minden évben összegyűl a kath. székelység Csiksomlyón. Az érkezőket zászlós csapat énekszóval fogadja s harangok zúgása közben vonulnak be a Ferenciek templomába, hogy a kegykép előtt először is hódolatukat bemutassák.

Erre a búcsura jött el a maga zárókövetésével Bartalis Tamás bá is meg a felesége, Erzsók asszony. Nemesak a búcsu kedvéért jöttek. A somlyói gimnáziumban tanult egy fiúk, Ferencke, akit egy paptanár nagybácsija tanított és a ki már évek óta nem volt odahaza. — Akkor még kis condra-harisnyás gyerek volt. Most mekkora lehet! Demeter Istvánné, ez az élesnyelvű asszony, azt a megjegyzést teszi hirtelenében, hogy: eddig biza Ferencke kiürítelte magát, nadrágos úrfi lett belőle. . . A harisnyás felvételéből kitör erre a faji önérték és azt a kijelentést kockáztatja meg, hogy: ha Ferencke levette a becsületes székely „gunyát”, akkor többé hazane is fogjon! . . . Habár nem hiszi, hogy ezt megtette volna, mert hiszen eléggé megfogadtatta volt annak idején Ferencével, hogy kitart állhatatosan a székely viselet mellett. — Hajh, de ilyen a fátum. A mikor Ferencke meglátogatják, biz’ azt kiurazva, úrimódban, nadrágosan találják. Beszelnek, de csak olyan vontatottan, sok a hallgatás, kevés a szó s végre az öreg ki is bóki, hogy mi bántja a szívét: majd megered a gögös, büszke beszéd s kijut Ferencének ugyancsak a szemrehányásból. . . Lehet a fiú jeles tanuló. Még sem láthatja meg a jövő nyáron az apai házat. A faji önértékében sértett büszke székely még a fiának sem bocsátja meg tévedését. — Jön a processzió ideje, amidőn az egész bucsuzó nép lobogó zászlókkal, énekszóval kivonul a Kíssomlyó nevű hegy gerincére. Ilyenkor a diákok is kivonulnak s a laborum nevű hadijelvényt egy nagyobb tanuló (egyházas ruhában) viszi. Ezt nagy megtiszteltetésnek tartják a székelyek az illető diákra nézve. Mindenki látni akarja a laboriferet. S a szintén kíváncsi Bartalis Tamás báék a laboriferben — fiukra, Ferencke ismernek. . .

Dicsősége, mely a szülőkre is áthárul, meghozza ugyan a bocsánatot, de — csak félig. Az örvendező Bartalis Tamás báék akkor is csak ez az utolsó szava: „Ne, ne jere haza. . .”

S inkább megígéri, hogy ők — bár öregek — minden évben eljönnek. . .

Ugy-e, mily hű megfigyelése a székely népléleknek s faji gondolkodásnak? De ezen rajzot értékessé teszi az a körülmény is, hogy a székely dialektusnak (a szereplők beszédét értem) hasonló hű visszaadását sehol sem találjuk vagy legalább is kevésbé dolgozatban.

A „Nyáron” című rajz egy kispap lelki küzdelmét állítja elénk találó vonásokkal.

A „Földi boldogságok” e. rajz azt az igazságot szemlélteti, hogy senki sem lehet boldog itt e földön.

A „Késői sugár” a női, az asszonyi erény diadalát példázta.

A női erény diadalát írja le a „Csak homok volt. . .” e. rajzban is.

Az „Örök Éva”-ban az asszonyi természet éles megfigyelőjét látjuk az írónőben. A valóságnak kínos föltárasa azonban egy kissé lesújtólag hathat az olyan olvasókra, akik mindert szeretnek idealizálni. — Ugyanily hatást tehet az „Az életnek négy szakán” e. is. De ez utóbbi jobban megnyugtat, mint az előbbi. (A túlságosan kidomborított reális valóság kínosan hat.)

A „Nemezis”-en észrevehető, hogy az írónő akkor, amikor ezt megírta, még nem bírt azzal a gyakorlottsággal, a mellyel most rendelkezik.

A „Fürdőn” címűnél meg eszünkbe jut, hogy az írónőnek a lapokban napvilágot látott, ennél sikerültebb, sőt nagyon is előkelő színvonalon álló rajzolatai a kötetből miért maradtak ki? — Habár a kötet így is nagyon értékes, mert a legutóbbi, karácsonyi könyvtárcan irodalmi produkciói között méltán az elsőrendűekhez számíthatjuk.

Még egyet! A stílusáról csak annyi mondanivalóm, hogy: tömör, könnyed, elegáns és a mi a fő. — magyaros zamatú.

A kötet tehát szépirodalmunkban nyereség s mint ilyen megvételre ajánlom. (Kapható a szerzőnél Csiksomlyón. Ára 2 kor.)

Sóváry.

* A „Magyar Szemle” szépirodalmi, művészeti és kritikai képes hetilap folyó XVIII. évfolyamának 4. sz. január 25-dikén jelent meg a következő kiválóan érdekes tartalommal: Hentes, Az öreg fegyverhordozó (képpel). — Fra Filippo, Modern Akadémia. — Szalay Károly, A biblia beszél. — Halis István, Magyar Ház. — Harsányi Kálmán, Rossz napokból. — Karvaly Bálint, Hektor és Janesi megtalálják egymást. — Regény: Handel-Mazzetti Enrica bárónő, Jesse és Mária (3. folyt. Ford. Auer István). — Bulch, A hét tükre (Kürthy György rajzaival). — Tudomány: B—H. Hermann Ottó (képpel). — Irodalom: R. W., Trine—Révész, Harmónia a mindenséggel. — Szalay Károly, A sivatagban. — Képzőművészet: Fra Filippo, Magyar—Mannheimer Gusztáv. — Színház: Suzanne Despres (képpel). — Marsac, Venus. — m. Leánya. — A Thália-Társaság. — Zene: JD. A zenekedvelők hangversenye. — A szerkesztő üzenetei. — Hirdetések.

A szerkesztő üzenetei.

Sz. Gy. A cikk végén jelzett felhívást nem kaptuk kézhez s így nem is közölhetük.

B. L. Maznyik úr tudományait már bőségesen megvilágították kath. theologusaink. Az a bizonyos B. úr pedig sokkal nagyobb tudatlanságot, éretlenséget árul el, semhogy érdemes volna szóra méltatni. Üdvözlét!

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R-TÁRSULAT KIADÁSA.

A Műveltség

Megjelenik két sorozatban. • Mindegyik sorozat hat kötetben. ■

MINDENKIT ÉRDEKLŐ

➔ NAGYSZABÁSÚ

➔ KÖNYVSOROZAT.

Könyvtára

A nagy 8° aiaku kötetek rendkívül díszes dombornyomású félbörkötésben kapatok. A teljes munkát körülbelül 600 különféle kép fogja díszíteni, melyek között igen sok a remek kivitelű színes műmelléklet.

Az első sorozatból megjelentek:

I. kötet: **A Technika Vivmányai** az utolsó száz évben.

Szakferfiak közreműködésével szerkesztették **Hollós József** és **Pfeifer Ignác**.

II. kötet: **Az Ember** testi és lelki élete, egyéni és faji sajátosságai.

Szakferfiak közreműködésével szerkesztették **Alexander B.** és **Lenhossék M.** Mindkét kötet az elképzelhető legremekebb kiállításban, mindegyik több 500 képpel.

Az 1906. év tavaszán fog megjelenni.

III. kötet: **A Világegyetem.** A föld és a csillagvilág fizikai tüneményeinek ismertetése.

Irják **Cholnoky J.** és **Kövesligethy R.**

Ezt hat-hat havi időközökben követik:

IV. kötet: **A Föld.** A föld multja, jelené és fölfedezésének története.

Irják **Cholnoki Jenő,** **Ligeti Aurél** és **Papp Károly.**

V. kötet: **Az Élők Világa.** Állati és növényi élet.

Szerkesztik **Entz Géza** és **Mágoesy-Dietz Sándor.**

VI. kötet: **A Társadalom.** Az emberiség művelődésének és gazdasági életének fejlődése.

Tegze **Gyula** közreműködésével írja **Stein Lajos.**

A Műveltség Könyvtárának II. sorozata szintén 6 kötetben az irodalmi történelmi és művészeti ismereteket fogja tartalmazni.

A Műveltség Könyvtára kötetének mindegyik fejezetét elsőrendű szak tudósok írják, kik ismereteiket mindvégig érdeklésítő olvasmány alakjában adják elő. Hogy minő népszerűsége tett szert ezen vállalat, azt legfényesebben mutatja azon körülmény, hogy a „Technika Vivmányai” címmel megjelent első kötetből rövid félév alatt tizezer példány kelt el, amelyhez hasonló sikere Magyarországon soha, semminemű könyvkiadványnak nem volt.

A Műveltség Könyvtárának minden kötete szép, izlées félbörkötésben **24** koronába kerül.

A hat kötet együtt **144** korona.

Megrendelhető mindegyik kötet külön vagy az első sorozat hat kötete együtt az ország bármely könyvkereskedésében.

Megrendelési jegy.

Ezennel megrendelem

könyvkereskedésében a „Műveltség Könyvtára”
c. könyvsorozat kötetit korona
értékben és ezen összeget

fogom kiegyenlíteni.

Kelt..... Név.....

Foglalkozás.....

(Olvasható írás.)

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet Alapítattott 1887-ben

Olajba oltárkép

magas centn.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnap, vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a leginomabl. kivitelben készitem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széllel

magas centn.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros herceggímás úr ő eminenciája 67.898. szám allatt es Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlv. Az oktatást ő nagyméltósága Császká Gy. kalocsai érsek úr nagylekü aldozatksége folytán olaszországi műfestök és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül, Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlábast és 6 főzőfazeket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért en szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvétellel.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest. VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője, **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottattott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi **eremmel kitüntetve.**

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzleletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☞ Villamos világítás. ☞ Fürdő.

Telefon. ☞ Társas kocsik. ☞ Kitűnő konyha. ☞ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☞ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.